



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputatio || excellentium. D. doctoru[m] Iohannis Eccij &
|| Andre[a]e Carolostadij q[uae] cepta est Lipsi[a]e ||
XXVII. Iunij. An. M.D.XIX.**

**Eck, Johannes
Karlstadt, Andreas**

[Erfurt], 1519

VD16 E 320

Hora Secunda pomeridiana Quarta die Julij 1519.

urn:nbn:de:hbz:466:1-32477

primus, q̄ alioquin debitus hono: Ep̄s: op̄s inferioribus non tribuere. Ne-
rum nihil criminis inest. si quispiam Roma: pontificē vniuersalem dixerit pro
p̄mo, rectus vero dicitur non ep̄scopus vniuersalis, sed vniuersalis eccle-
sie ep̄scopus, veluti est Christi vicarius. Quōd dom̄n⁹ ambitiosam redarguit
apostolorū contentionē, qualis inter seculares queritur. hoc p̄marū ecclesie
Roma: non aufert, sed quod beatus Gregori⁹ primus fecit, et agnouit se ideo
Ecclesie catholice p̄latum. vt seruum seruoz se esse agnosceret. In qua re se-
quentes Pontifices non consultijs laessere, sed orationibus, vt tales fiant, a
deo impetrare studeamus.

Hora Secunda pomeri/
diana Quarta die
Julij 1519.

Martinus Lutherus.

¶ Primam responsionē meam qua ex auctoritate Pauli p̄ma ad Corinthi-
ostendi, ab apostolo prohibiti ne fideles sibi arrogarent vt Cephe, vel Paulus
lum, vel Apollo, ad istum modū confutauit, d. d. egregius q̄ et si Paulus tibi-
dem Petri meminisset, non tamen falso Hierony: contra Iouinianū dicit. An⁹
eligitur q̄ capite constituto occasio schismatis tollatur, clare appellat Petrū
caput in Ecclesia constitutū, adiectis, sed hec missa faciamus. Respondeo non
p̄mo: propter minorē auctoritatē inductam me diuelli a maiore. Nec tantus
est Hieronymus vt propter eum Paulum deseram. Non ergo Paulus solum
meminit tibi Petri, sicut conatur extenuare ista confutatio, sed cum plena au-
ctoutate docet et prohibet, ne quis dicat se esse Petri. Unde et idem capitulū
concludit. Omnia v̄ra siue Paulus, siue Cephe, siue moys siue vita. Nos autē
Christi, Christus autē dei. Stat ergo ista responsio mea adhuc inuicta et nisi
robustius confutata fuerit, oppono eam omnibus p̄teritis et futuris argu-
mentis, d. docet: Verbum enim dei super omnia verba hominū est.

¶ Ad Hieronymū autem dico q̄ et ego missa facio ea, cum sit ambiguis-
locus, vt bene sensit dñs Doctor. Secundā responsionē meam ad auctoritatē
Johans, vbi dixit Christum loqui de equalitate potentie paterne, iussit me, d.
Doctor attentius legere beatum Bernhardū qui hanc auctoritatē inducit pro
ecclesia militante sicut auditū est. Respondeo. Diuum Bernhardū venero: et
eius sententiā non contemno, sed in cōtentione accipiendus est sensus genui-
nus et proprius scripture, qui stare in acie possit, a quo sancti patres nonnūq̄
locupletande orationis gratia digrediantur et sine culpa. Nunc autem ex p̄s-
cedenti et sequenti textu clarum sit Christum loqui de equali omnipotentia
sua cum patre. Propterea persequebant iudei Ihesum, quia faciebat hec in
sabbato ergo magis querebant eum iudei interficere quia non solum solue-
bat sabbatum, sed et patrem suum dicebat deum equalem se faciens deo.
Respondit itaq̄ Ihesus et dixit eis. Amen amen dico vobis, non potest fili⁹
a se facere quicquid, nisi quod viderit patrem facientem, et sic clare patet quod
Bernhardus alio sensu tractat hoc verbum Christi.

¶ Ad tertiam . videlicet plebesā vt dixit et ridiculā ratiunculā . qua dixit . etiam sine papa ecclesiā habere caput suum . opposuit . qd nō esset digna enarrari coram sanctis viris et in re tam seria . Rñdeo . sit plebesa et ridicula . modo sit in uicta : Nec dum video eam cōsutatam . non em̄ intelligo si ecclesia ad tres vel quattuor : menses nō est acephala mortuo Papa . modo sint alij episcopi . quō etiam non sit acephala cum nullus sit Papa Nam qd . adduxit de Cardina libus penes quos sit vis eligendi rē . Rñsionem meam confortat . cum hinc se quāt eo tpe quo nondū erant Cardinales vt tpe Nle : non potuisse esse papā .

¶ Ad quartā Cyprianū auctoritatē vbi dixit eum loqui de quolibet Pontifice . obicit qd et tertiū puniatur eum loquūtū esse de Cornelio Romano pontifice contra Romanos . Rñdeo . mea non refert nec eam ep̄lam in memoria habeo . hoc autē scio qd diuus Cyprian⁹ p̄ multas ep̄las in hoc totus est . vt asserat cuiuslibet ecclesie suū caput et suū Episcopū . p̄ suffragiū plebis et iudicium vicinorū episcoporū ordinari . Ideo qd si est vt d. d. allegat cōtra Romanos de Cornelio dico . certum est eum loquūtū de capite Romane ecclesie . non vniuersalis ecclesie . Item et illud cōsutaui qd Cyprianus Cornelii semp̄ cōpellat fratrem nunq̄ autē dominū . vt nunc episcopi faciunt ponentes relatiuum sine correlatiuo . Obicit qd et Petrus ap̄tos habuerit fratres et tū caput et vterq̄ ap̄torum fuerit . iuxta Dionysiu . Rñdeo si poterit egre d. d. probare qd Petrus vnq̄ vnū ap̄torū ordinauerit . immo vnum ex septuaginta discipulis . aut vllū illorū vnq̄ miserit . cedo officia r̄ volo esse victus . si autē ego pbauerō . qd ne officia quidem ap̄ti potuerint vnum ap̄torū mittere vel ordinare . rogo conscedat mihi Petro nihil fuisse potestatis sup̄ ceteros ap̄tos . Quo sequit̄ multo minus potestatis esse episcopo successori Petro super episcopos successores ceterorū ap̄torū . Nūc autē clariss̄ text⁹ est Actūū primū . qd Matthias ap̄tus . ab vniuerso ceterū apostolorum et discipulorum ordinari non potuit . sed de celo . sicut et ceteri omnes electus et ordinatus est a Christo ita et capti . i . Saulus et Barnabas segregante spiritu sancto assumpti sunt in opus . Error ergo est aptissimus qd Petrus habuerit potestatem super apostolos . Hoc sane fateor ap̄tm̄ Petrum fuisse primū in numero ap̄torū et ei deberi honores prerogatiua sed non potestatis . equaliter electi sunt et equalē potestati acciperunt . Ita et de Romano pontifici : sentio qd honores prerogatiua . ceteris deus beat asserti salua cuiusq̄ equali potestate et non sicut Pelagius in frigidiss̄ suo decreto infert . vbi maior auctoritas . ibi maior potestas et manet ceteros obsequendi necessitas .

¶ Ad quintā . vbi electionē episcopi ex Cypriano et Niceno cōcilio attulit egre : d. d. satis Rhetorice contempnit dicens qd nec pmoueat nec impediāt negotiū sed p̄ hoc non dissolutū mea responsio . stat ergo adhuc decretū Nicenū . aut si non stat et contra sus diuinū statuerūt . non catholice concilium . sed diabolice conciliabulū appellandū erit . sic cum putaret Augustinus non fuisse inducendū . et pulcherrima glossa sua Cyprianū p̄ Augustinū adductū ita interpretat⁹ est . qd Cyprianus ambitionē et sup̄biam eorum reprehenderet qui seip̄os ingererēt anteq̄ vocarent . sicut Aaron . Hoc mera fiducia dixit . ceterū textus satis clarius est . qd nullus episcopus qui tam sit episcopus se cōstituiere debeat aliorū episcoporū episcopū . Stat ergo adhuc mea responsio .

¶ Ad sextam Grauer me reprehendit idem egre : d. d. qd in altera auctoritate Cyprianū obtulerim hoc vocabulū . Principale ecclesiam . deinde velut grāma sicut me nasosuspendit . qd dixerim ortam esse vniuersitatem sacerdotale ex Petri sede . Ideo nouus dialecticus vel ph̄s potius ortum hunc interpretat⁹ . cōmissio subordinatiōis . seu influxus . alioquin inquit . nec ex Hierosolymis dabit vniuersitatem sacerdotē . Rñdeo siue docuerim siue locutus fuerim hoc vocabulū principale . qd est . nec em̄ pot̄ principalis vocari respectu vniuersalis ecclesie . vt satis dictū est .

¶ Deinde cōmentū suū de ortu influxus, eadem facilitate cōtemno qua ipse
scripsit et non est difficile mihi dare unum sacerdotem ex Hierosolymis, sed ipsum
Christū, a quo inceptit, et hinc orta et profecta est ecclesia, iuxta illud *Isaie, z. de*
Non exiit lex, et verbum dñi de Hierusalem. Jam quod addidit auctoritate
Hierō: orientalem ecclesiā fuisse schismaticā, et indiscissam dñi tunicā minuta
tim discerpentē. Recto sane quid velit, nec em̄ potest dicere quod tota oriēta
lis ecclesia et semp fuerit schismaticā. Hinc nec negare potest, quod et latina
ecclesia sua habuit aliquā schismaticā, et tñ mansit ecclesia. Proiū nihil est quod
subeat me tacere et non insultare p̄ Grēcā ecclesiā, q̄ deficientes a Ro: ecc:
sūt facti sunt et a fide Christi exules, ego potius rogo d. d. Eclium, vt p̄ Ecclē
ana modestia, quam factat, parcat tot milibus sancto:ū, cum vsq̄ ad nostra
tempora durarit ecclesia grēca, et sine dubio vsq̄ hodie durat et durabit Non
em̄ Christus accepit mediū terre Romane, sed omnes fines terre in possessio
nem et hereditatem a patre psalmo, z.

¶ Ad septimā quod ex Hierō: de sumo sacerdote opposuit, meā responsionē
dixit esse euasione, adeo confirmaturus dictum suū adiecit, Cur beatus Hierō:
Damasum piscatoris successorem dicat, et cathedre Petri vult associari: illud
diuini citās, *Matth: 16. Sup illā petrā fundatā ecclesiā: m̄ scio, qd̄ ita reliquis*
ecclesijs appiari non pōt, et deū complorauit hierosolymitane, Antiochene
Alexandrine, tandē et Roemice casum, z q̄ eodē Hierō: teste apud solos Ro:
manos incorrupta patrū seruaret auctoritas. Respondeo et rogo d. d. Egres
sū velit dicta p̄m allegare secundū conscientā, ne pro theologis videamur
esse sopbisse nam summū sacerdotem eo loci Hieronymus appellat episcopum
quēlibet etiam, vt qui de numero reliquo:ū sacerdotum sit eleuatus, ideo nihil
p̄inet proprie ad Ro: p̄tēficem Deū illa auctoritas *Matth: 16. nō appropiat*
Ro: ecclesie tñ qd̄ expresse indicant verba Christi cū dicit, Ecclesiā meā, que
cumq̄ ergo est ecclesia, est edificata supra petrā et non solum Romana. Aut si
non cōuenit ceteris ecclesijs hoc verbum, Romana ecclesia erit sola, et p̄cons
sequens non prima. Quare vnitās ecclesie non ab vnitāte p̄tatis Romani,
sed longe melius iuxta apostolū *Ephe: 4. ab vnitāte fidei, baptismatis, domi,*
pendet, sicut et frequēter Cyprianus in epistolis suis sentit. Nec mansit apud
Roma: solos incorrupta patrū auctoritas, nisi forte eo tpe quo scripsit Hierō:
tamō tradit hystorie Liberū Roma: ponti: p̄cessisse Arrianis, et illud Hierō:
in vris illuist: scribit *De Achactus cesariensis episcopus Arrianus Eusebii*
Arriani discipulus auctoritate constantij impatoris ordinauit felicem in Ro:
manum pontificem.

¶ Octauo, confutans auctoritatē Hierō: a me inductā ad Euagrū, dicit se
scuisse omnes eiusdē meriti, eiusdemq̄ sacerdotij omnes episcopos fuisse et esse,
sed papatū esse ordinem vltra Episcopatū, sed non euitit responsionē meā, q̄
Hierō: sublimatē et inferioritatē episcopoz non sunt diuino, sed cōsuetudinē
et potētē diuina p̄ tribuit, Ideo adhuc maneo cum Hieronymo.

¶ Ad nonū, Sup canōnē, 99, dist, dicit sibi non apparere in ecclesia p̄mittua
fuisse talem p̄fisionē, vt ep̄s a sacerdote non separet, R̄ideo, Quid hoc ad me
pugnet cum Hierō: et canōnib⁹, q̄ aut̄ Dionysū inducte inter sacros ordines
Episcopatū recensere, miror q̄ non etiam inducte ex eodem auctore Romane
ecclesie monarchiā, cum habeat tantā momentū ad Hierarchiā, vt sine hac sit
multitudo triūphantis ecclesie consistere non posset. Decuit aut̄ p̄fessorem scri
bende hierarchie argumento suscepto p̄sertim in p̄stantiore eius parte satis
facere, At Dionysius vsq̄ ad episcopū solum deduct.

¶ Ad decimā ad Canonē, 99, dist, vbi respondit p̄hibitum fuisse ne Ro: ponti:
vniuersalis ecclesie episcopus appellaret, cōfutaui in hūc modū, Non q̄ Ro:
pontifex non sit p̄tius et summ⁹, sed q̄ episcopus peculiariter Roma: ecclesie

non sit proprius cuiuslibet ecclesie ep̄s. Respondeo. quasi vili mortaliū possit
tam stultus incidere affectus. vt vna p̄sona velit omnibus ecclesijs et singulis
p̄esse. vt tantā instantiā necesse fuerit p̄hibere. Tñ relinquit hāc cōsuetudinē
rectiorē dedit. scz non ep̄iscopū vniuersalē. sed vniuersalis ecclesie ep̄iscopū cū
Roma: pontificē dicendū. Nisi p̄cerem et ego suspenderē et hanc solutiōnē. sed
iudicent Iudices et auditores.

¶ Ultimo ad auctoritatē Christi vbi dixit. vos autē non sic. dixit ambitionem
fuisse redargutā. sed non primatum. Respondeo hec est petitio principij. quasi
tam obtinuerit esse scz principatū. Deinde clarius est textus q̄ non tñ ambiti
onē. sed ipsam maioritātē sup̄ ceteros prohibuit.

Eckius.

¶ Ad defensionē solutiōnū a reucrendo patre datarū. Dico de primo. Non
inrepassē Paulū eos qui dixerant se esse Petri q̄ habuissent intentionē p̄m
et p̄m ap̄toꝝ. sed quia singularitatē aspiciēbant p̄sonā. Quod verba ipsa
clare indicāt diuisionē et schismatis. Et quanq̄ merito Paulū p̄ferat Hiero:
p̄ie tamē credendū est Hiero: eo loco sententiā Pauli bene intellexisse. Nec lo
cus est ambiguus ob id caput in ecclesia cōstitutū. vt schismatis tollerēt oes
casus. Qd̄ grāmāto satisfecit lectori quā disciplinā p̄cipuā p̄re alijs p̄ribus
p̄bie. theologe subseruente dixit in disputatione quadā reucrendus pater.

¶ Secundo Remo negauit Christū Johan: 5. equalitatē cū patre affirmasse
nisi Arrianos. neq̄ alio sensu inducit Bernhar: Sed q̄ reucrendus pater ar
bitrat̄ sanctos patres sanctā induxisse scripturā locupletandē ofonis gratiā.
responsum qm̄ talem ostentationē de eis suspicari non licet.

¶ De tertio. de papa mortuo tunc ecclesiā esse acephalan Dico nunq̄ negatū
Christū esse caput ecclesie iuxta etiā glossam Canri. 5. caput eius aurū optimū.
Glossa caput. i. Christū Papa vero est eius vicarius. In cōsistorio autē ep̄s
et vicarius computant̄ p̄ vna p̄sona. vnde appellare a vicario ad ep̄m nō licet.

¶ De Cardinalib⁹ vero dixit q̄ nūc. hoc est iuxta ecclesiā iam institutā. electio
ad cardinales venerit Nicolao quodā pontifice ordinante. tñ tpe Hierosulisse
Cardinales credo. nisi Hierony: non fuerit p̄sbyter cardinalis.

¶ Quarto de Cypriano. Certe fieri nō potest vt sancti martyris verba in Ro
mane diocesis angustias coarctet. Quia ep̄m maxim ex Numidia q̄ regio est
Africa vltra Atlantē. vt Ptole: 2 Strabo auctores sunt ad Romā aduentas
runt Qd̄ vero Cyprianus Cornelij fratrē appellauit. arbitror: collectio: is fuisse
non Cypriantē. Nam si sanctorū ep̄iscopoz ep̄stolas legertimus. inuenit̄
emus clare ea tempestate vsitatores fuisse conscriptiones illas laudabiles et
magnificas q̄ modo fiat Romano Pontifici. vt de Ambrosio. Augustino
Dilario ceterisq̄ liquet patribus. Nam mutuo se vocant beatissimus. sanctis
simus. deo amabiliss: 22. Ad ad sanctū. Causatur q̄ querā diuertitula et ad rē
non p̄tinentia. cum bona vinea libenter dicerem. Turpe est doctori 22. petri: a
me vt p̄bem Petri ordinasse aliquē apostolū. sed hoc ad institutū nostrū est
imptinens. Non em̄ querim⁹ quis vnū aut alterū ordinauit. sed quis primatū
sup̄ alios a dño Ihesu accepit. Subsequēs omnino respno. cū huiusmodi fecit
illationē Petrus nullum potuit ordinare apostolū. quare nec successo: Petri
successorē alterius potuit ordinare. vt sup̄ eo habere potestātē. Nā assumptū
est verū. illatū est manifeste falsum. cum summ⁹ pontifex modo potestātē hāc
beat et ordinet alios ep̄s. Verū ratio enodandi. nodū erit ista. q̄ apostolat⁹
officiū fundamentū ecclesie. plus dicit q̄ esse ep̄iscopū. Quare Leo decimus
successor: est Petri apostoli. non ap̄tus. Sed q̄ faretur Petri bene fuisse p̄m
mū apostolū numero et honore p̄rogatiua et non potestatis. illud non satis
facit instituto. Primo q̄ Euangeliste numex apostolorū non equaliter inceper
runt. sicut Chrylostom⁹ sup̄ Martheo annotat 2 glossa videatur Martheo:

Dartsericht
Hiero: non
fuisse Card:

D. Martin⁹
dixit citra
Africanem

Deinde quod de potestate et honoris prerogativa variat. expresse est contra sanctum martyrem Cyprianum. qui in tractatu de simplici: prelatorum contra Romanam loquens de diaboli astutia. increpat eos qui velut iusticie ministri afferunt nocentem pro die. interitum pro salute. desperationem sub obtutu spei perfidiam sub prete yta fides. et infra et quibus apostolis omnibus post resurrectionem suam parem tribuat potestatem et dicat. Sicut me misit pater etc. tamē ut unitatem manifestaret. unitatis eiusdem originem ab uno incipientē. auctoritate sua disposuit. hoc erant utique et ceteri discipuli quod Petrus. pari consortio predicti et honoris et potestatis. hoc ponderandum. Sed exordium ab unitate perficitur ut ecclesia una esse monstraret. et infra. Hanc unitatem qui non tenet legem dei non tenet. non tenet patris et filii fidem. vitam non tenet et salutem. Nec notatu dignissimum: Cyprianus verba. qui inter prerogativam honoris et potestatis apostolos non variat.

¶ Ad quintum de electione. Dico ut prius. nichil nos disputare de modo eligendi. sed de qualitate aut potius quantitate ipsius electi. quare concilium Nicenum non fuit conciliabulum. Sed que factum et conversationem respiciunt pro temporibus. personarum et locorum. qualitate mutari possunt ut in multis canonibus videmus.

¶ Ad sextum quod observandum. d. d. uti dialecticum opponit me finisse distinctionem de duplici ortu. iam audistimus Cyprianum et loquatur per Ecclesiam. cui non tam superis petit ingenium ut nova fingat. sed vetera sanctorum dicta pro virili explanat. Dum vero omnem dat michi sacerdotem Christum primo Cyprianus attentionem non assequitur nec Hieronymus: quoniam Petrum primum apostolorum constitutum voluit. unde reliquorum sacerdotum potestas deservat Non quidem interitus proferendo quod Christi est velut capitis. sed potestatem Ecclesiasticam communicando.

¶ Septimo. quod desiderat Ecclesiam modestiam Grecos et orientales pro damis nandis iudicantem. Rideo Grecos longo tempore non solum fuisse schismaticos. sed hereticissimos. ut tot errorum cumulus et pulchra obstinatio testatur Clementis de summo trinitate de spiritu sancto de confessione. de trinitate Evangelistarum falsitate. et innumeris alijs. quantum sepe fictam fecerint Romam: ecclesie obedientiam. ut in concilio Florentino Eugenii quarti temporibus factum est. Quare si pauci Christiani apud nos multorum sententia. saluari debent. quanto magis paucissimi aut nulli in Turcia saluantur? nisi Religiosi aliqui et eis adherentes qui Romanam tenent obedientiam.

¶ De octavo. Rogat reverendus pater ut auctores alleges secundum prescientiam. in quo nihil bestet. Vellem quod eos adducere possem citam secundum scientiam. At Hieronymus agnoscere Damasum velut summum pontificem. nulli potest esse dubium. Sic quoque ecclesiam videri esse fundatam supra petram nemo ambigat. Sed petram illum esse Petrum et eius successores alio tempore probabo.

¶ Sugillat tamē non nihil Hieronymus: cum dixisset apud vos solos incorruptam prima omnino servat auctoritas. Quasi et Romani pontifices non fuerint sine nevo Si ad tempus Hieronymus refert. Liberius et Anastasius eum precesserunt. Hoc dico quod merito in mentibus fidelium est admirandum nullum Romanorum pontificum quantum cuius malum velerrantē definituisse iudicialiter et ex constituto. quod unquam meminertim quod est in fidei Christiane mandata quibus sacro ipso sepe erraverunt. imo talia iudicia et ratione. facere attentarunt. Ubi divino quoque correpti sunt iuditio. ut de Leone Africano aduersante Hilario. ut de Anastasio can: Anastasius. 20. dist.

¶ Ad nonum. de canone legitur. 93. distic: forte reverendus pater me non intellexit Nunquam venit michi in mentem papatum esse ordinem ultra episcopatum. sed dignitatem. Quod vero dicit michi bellum esse cum Hieronymo: et canonibus dixi quid sentiam: prefero hoc loco Dionysii auctoritatem velut sententiam. At cum riberonicef renerem: primum de Dionysio. Cur non monarchiam ecclesie descripsit. immo ultra episcopatum non progrediat. facile est quod dicam. Dionysius enim sacramenta ecclesie perstringit. papatum autem cum ordinem esse negaverit. episcopatum inter ordines omnium presensu summum obtinebit locum.

¶ Declino, qđ nemine tam insanū existimat qui crediderit aliquem esse episcopū
pā propitiū singulis ecclesijs, quid est quod ego quæro, nisi quod stultorum
et qui singulari tracti student, infinitus est numerus. legat Reuerendus pater
Alpharum de planctu ecclesie. Johannē de turre cremata in summa ecclesie
Uulhelmū de Ocken in dialogo, et inueniet homines quosq; illius fuisse insa-
nie. Qđ vero suspendere vult solutionem nřam de eo qđ dixi Papam vniuersa-
litate ecclesie pontificem melius qđ vniuersalem episcopū, fecit hoc diui Bern-
audo auctoritate et summo pontificū consuetudine ait em̄. Fern: lib: 2. de sidera:
ad Euge: col. 7. Nempe signū singularis pontificij Petri 2c. infra ita cū qđ
ceterorū suā h; ecclesiā tibi vna cōmissa est, grandissima nauis, facta ex omnib;
ipsa vniuersalis ecclesia toto orbe diffusa.

¶ Ad decimū, verbo Christi nō satis factū luce, 22. quasi sit cōmentū meum
at non sine auctore loquor adduco et Richardū Amarcanū lib: 7. c. 3. de que-
stionib; Armeniorū. locū istū ita intelligentem. beati Leonis auctoritate. Et qđ
hoc sit verū, verba indicant et qui maior est inter vos 2c. Ergo p̄supponebat
Christus aliquem esse maiorē, quis autē esset maior: nō tunc indicatur, sed pos-
terius, cum Petro diceret, de demone eos expellet, et quō rogaret pro eo, et
quersus confirmaret fratres suos, vbi maioriatē eius declarauit.

**Albartinus Luttherus mane hora. 7.
die Albartis que erat. 5. Julij.**

¶ Constatatur respōsiōne. egred. d. in causa ad illud. 1. Co. 3. Quid est Pan-
lus: quid est Cephe: dixit tibi non esse intentā principalitatem sed singularitatem
personę. Idē indicari p̄ verba schismatis. Respondeo me plus mouet ipse rex
tus Pauli qđ tam violenta et extorta distinctio, que nulli proisus nititur auc-
toritati, cum tñ velit et diuino iure arguere, clarū est autē contentiōne eorū fuisse
de p̄stantia vel principalitate p̄sonarū, qđ indicat ipsa confutatio Pauli p̄tas
p̄nos et compationes vrgens et dicens, quid est Cephe: quid Paulus: 2c. 2c.
nistri p̄ quos credidistis. Itaq; qui plantat et qui rigat vnum sunt. Reg qui
plantat est aliquid neq; qui rigat est aliquid, sed qđ incrementū dat deo. in quo
manifeste detrahit personam, i. occasiōne schismatis. Quomō 2c ad Salatas
2c. cum titulo p̄stantie Petri et aliorū Apostolorū Salate essent seducti, audet
et dicit qui videbantur quales alqñ fuerint id est. qđ magni, nihil mea refert,
Deus em̄ personā hominis nō accipit, quasi diceret, siue Petrus vel quicūq;
ap̄tus p̄mus vel vltimus sit, nihil ad rē. Velē qđ egred. d. d. scripturas reclus
legeret atq; sic allegaret. Stat ergo qđ p̄matus iste seu p̄sona nihil p̄tineat
ad ecclesiā de iure diuino saltem, trāseo illud qđ Hieronymū dicit Pauli sentē-
tiā intellexisse. Itē et illud qđ concessit Johānis. 5. Itē et illud de plebea rartun-
cula transeo, qđ non est confutata. Qđ de episcopo et vicario in consistorio ad-
duxit, nihil ad rem est. Dea ratio hoc voluit, si ecclesia nō est acephala mortuo
papa nec acephala nullo Papa, transeo illud de Cardinalib; qđ omnib; notum
qđ ceperint, Transeo et illud de Cypriano, qđ ex pp̄ta salua d. d. dixit nescio
que de numidia vltra Atlantē, que non est in rerū natura. Et illud quod Cor-
nelius frater appellatur a Damaso transeo, qđ non confutatum est, licet dictū
sit qđ honestiss; titulis se honorauerit, vt beatiss; sanctiss; appellādo, Hāc et hoc
ego dico, Non autē soli Romano pontifici, sicut hodie sic scribebatur, hoc em̄
p̄bandū erat, Transeo et illud qđ dixerit imp̄tinens esse ad institutū, an Petri
apostolū aut quē ordinaret Quia hic vnicus neruus est et inuicē p̄ra d. Ectū
ideo non inconsulte transit ne irrecupabiliter imp̄tingat. Item admitto qđ
Bartire Cypri: adduxit de honore et potestate equali apostolorū, et accipio
tanq; gratiā mihi factā a d. d. Simili cura qđ transijt a Aleno concilio et a
Cypriano descriptā ecclesiā episcoporū, placet quia nō pōt confutari. Qđ autē
reperijt de distinctiōne oris sacerdotalis, vnde patet qđ iutentio Cypriani sit

de defuxu potestatis sacerdotalis. q: nihil dixit nisi sua verba. apud me nihil
concludit. Illud quoq: magis attendendum qd grecos hereticissimos ausina
est appellare satis modeste. cū in vniuersa ecclesia nulla ps dederit plures ex
cellentiores scriptores q̄ greca. Hā qd toties mihi submordens Bohemiam
obpperat. aliaq: calūnias intertextit. ad sophistas relego. Indignio: a sunt q̄
vt in graui & theologica disputa: memoientur nedū obijciantur. Quare illud
Hartbe: 6. Sup hanc petrā rē. Videamus. Ubi dico. aut petra fecit hoc lo
co potestate vel fidem (confido em̄ dñm d. nūq̄ satisfactorū sue p̄missioni qd
petra fecer Papam seu successorē Petri) si potestate. supflue dicitur infra. tibi
dabo clauis reg: ce: i. potestare. nisi dixeris potestare potestati traditā. Deide
si oīno potestate fecer. eadem erit oīm ecclesiarū. q: dicit sup hanc petrā edifis
ecclesiā meā. nō Romanā tm̄. Aut fecer fidē (qd verū est) iterū eadē est fides
oīm ecclesiarū. Ita pater qd hoc solū p̄nomē meā cōmunē facit petrā. quidq̄
fecer p petrā. Ideo frigidissime inducūt hanc auctoritatē decreta Pontificū
p singularitate p̄ncipatus. que tm̄ constant defendūt cōmunitatē Petri. Et
sic cōcordat cū apostolo ad Ephe. vna fides. vnū baptis: vnū dñs. Hō em̄ vt
b. Hiero: ait ad euagriū alia fides Ro: ecclesie. alia Britānie et totius orbis
ita nec alius Christus. nec alia petra q: si eadem fides et idē dñs. & idē bap
tisma omnū ecclesiarū sequit q: etiā eadē omnia reliqua que ad fidē & ad bap
tisma & ad Christum sequuntur.

¶ Ultimo ex Richardo amarcano interpretatus est verbū Christi de ambitōe
nō de maiestate. q: inquit p̄supponebat Christus esse vnū inter eos maiorē
licet nō indicarit quis esset. Respondeo quidquid sit de amarcano. p̄ualer cla
rissimus textus obscuro auro: q: scribitur qd cōtentio facta sit inter eos quis
eoriū videretur esse maior. & Christi. qui vult inter vos esse maior. satis indicat
nullū suppositū fuisse. esse maiorē. & ex cōsequētia textus pater. q: noluit vllū
esse maiorē rē. Qd aut p cōfirmatōe sua induxit illud Luce. Rogauit p te Pe
tre. & tu confirma. pro me valer. quia fratres Petri Petro confirmandos p̄
cipr. non maiestatem.

¶ Ectius.

¶ De apostolis quod attulit Reuerendus pater vt semel dicam. ex Cypriano
audistimus & Hieronymo qd & sanct⁹ martyr & Papa Anacletus testat cano
ne in nouo dist: 21: Equales fuisse eos in apostolatu qd nemo negat. At equa
litas illa apostolatus nō p̄iudicat p̄matul & p̄ncipatui. nisi impudenter dis
catur sanctū Hartyrē Anacletū in eodem decreto sibi cōtradixisse. Quod vero
tm̄ ponderis & p̄sidiū locat in ordinatōe apostolorū. scio qd Paulus ingenuē
scripsit postq̄ ascenderit Hierosolymā nihil se recepisse ab ijs qui videbantur
aliquid esse. verū si neruus iste tam inuincibiliter Ecclī ligare debet. vtatur eo
cum copiam opponendi habuerit. Sed quod gratiam sibi factam ait ex Cys
piano. apostolos part consortio p̄ditos honoris et potestatis. si istam appels
lat gratiam solutiones suas interimere. paratus sum sepe et talem gratiā ex
bibere. Nam distinxerat reuerendus pater Petrū fuisse p̄torem p̄rogatiua
honoris non potestatis Cyprianus in vtroq: eos equiparat.

¶ De numidia quam ait esse inter Hauritantam & quod attulit negotium est
Impugnans et dū Cosinographicū negotiū non agens. non omnī citam mes
mini. hoc scio Hauritantam Turgancam et cesariensem ab Atlante vergere
vsq: ad mare. neq: Atlantē pont terminū affrice. sed affricam p magna sui pre
disidere ad plures gradus. sufficiat vententes ad Cornelium ex numidia non
fuisse de diocesi Romana. sed p̄nam adijisse ecclesiam. Ob id inuicta stat ad
huc Cyprianū illa sententia nondum soluta. De influxu m̄ro: q: affert verba
mea fuisse. cum Cyprianum contra nouatianum adduxerim. ad quem reuerē
dus pater nihil respondit. De grecis fateor eos olūm fuisse Christianissimos.

2 doctissimi: cū Romanā eccle: primā appellabāt sedē. sed sup̄bia elati et inuidia
infecti ab obedientia Romane sedis se subtrahentes in pessimos inciderunt
errores et simul fidem cū impio p̄diderunt. Quod vero diuina me nō exhiberēt
pollitita et argumentū fecit ex Math. 16. c. Hicq; venerandū patrē sophistā
tam infestū et tñ. sophistarū cautelis pulchre vitur. Et cum sit respondens se
ad ptem opponentis transfert. Quare nihil tam respondeo. sed quod petit p
me p̄bart probabo. ne semp̄ tēpus deliberandū ad ptes suas ventar. postremo
obscurū doctore Richardū Amarcanū reicit illius oblitus q; Richardū dixi
id facere beati Leonis auctoritate. Porro id ex lra non emicat. quod petit cons
tentione inter discipulos factam Christus merito resp̄ndit. Quare et verba
Christi sic sunt accipienda vt p̄tentionē rep̄miant. primatū non auferant. Et
tertū posterus inductū credit reuerendus pater facere pro se. q; Christi ap̄o
stolos vocauerit fratres et ita eū nō fecerit maiorē. At si verba textus ponderas
rer. vt alias facere solet tam videret Petrum alijs apostolis superiorē. cum
maior sit p̄firmans cōfirmato hoc de solutionib; dētū. vento q; ad p̄ncipale
qđ petit. probaturus primatū ecclesie Romane esse de iure diuino et p̄stitūte
Christi. ita qđ Petrus fuerit monarcha ecclesie a Christo institutus cū suis
successorib; p̄ quo repeto rationē Bernardi inductā et nondū solutā. Repero
dictū Cypriani pariformiter. et tertio probō p̄ illa verba Christi Mathei. 16.
Tu es Petrus et sup̄ hanc petra edificabo eccle: meā. Ubi glossa ordinaria. spectas
liter illam potestatem Petro concessit vt ad vnitatem nos inuiteret. ideo eū cum
p̄ncipē Apostolorū cōstituit. vt ecclesia vnū p̄ncipalē Christi haberet vicar
rium. ad quē diuersa membra recurrerēt. si forte inter se dissentirēt. qđ si diuers
sa capta essent vinculū vnitatis rumpetur. ita beatus Augustin; in ep̄stola p̄tra
dona: exposuit. Tu es Petrus. et sup̄ hanc petra. id est. Petrus edificabo ecclesiam
meā. Et hūc idem Augustin; alibi exposuerit sup̄ hanc petra. i. Christum ad
mentē apostolorū. petra autē erat Christus. tñ in libro retracta: expositionis sue
p̄tine eū nō penituit. ita et beatus Hieronim; libro primo 3̄ Pelagii: mibi colū. r.
ait quid Platon; et Petro. vt ille eū p̄nceps philosophorū. ita et hic Apo
stolorū fuit. Sup̄ quē ecclesia dñi stabilit mole fundata est que nec impetu flus
minū nec vlla tempestate cōcutitur. ita beatus Ambrosius sermo: 47. Petrus
dicit fuisse petra. hinc quoq; sententię Chrysostomus astipulat ab initio eius
dem capitis. Quid igitur Petrus inquit omnū apostolorū os vertex totius
confortij. et infra. Sublimiora ipsum sape fecit et ecclesie future pacem cōs
tituit et post hūc vniuerso orbi terrarū Christus p̄posuit. Fatetur hoc sanctus
martyr Cyprianus ad Cornelium papam dicens. Petrus iup̄ quē edificata fues
rat ab eodem dño ecclesia. Unus pro omnib; loquens. et ecclesie voce respōdēs
ait. Dñe ad quē ibimus etc. propterea sanctus Leo: 24. q. 1. cum barissimus.
ingenue fatetur Petrus apostolū accepisse primatū ecclesie a dño. Ita omnes
consensunt sancti Petrus a Christo primatū totius ecclesie obtinuisse. Immo
res p̄tereo. Sedā Bernardū et similes. loquat. S. papa et martyr Anacletus
qui nō a quadringētis annis frigidiss; decreta cōposuit. sed a mille et quadringē
annis ita intonat. sacrosancta Romana et apostolica ecclesia nō ab apostolis
sed ab ipso dño et saluatore nro primatū obtinuit. Sicut beato Petro apos
tolo dixit. Tu es Petrus et sup̄ hanc petra. et infra. hec autē aptica sedes cas
put et cardo: vt p̄fatū est. a dño et non ab alijs constituta est. Transferbitur
hec verba can. sacrosancta. 22. dist: ita sanctus Marcellus. 4. añ Syluestri
can. Rogamus. 24. q. 1. scribit Episcopus Antiochensis licet prima sedes fue
rit apud Antiochiā. posterus dño iubente Romā translata est. Sic beatus
Iulius. 3. q. 6. can: beatus Petrus a Christo testatur ecclesiam Romē p̄
matū et esse caput altarū ecclesiarum. Sic Pelagius papa non a quadringē
tis annis. sed nongentis et .28. sanctorū patrū sequentis sententiā. verba

Christi et super hanc petram etc. eodem modo accepit. hinc inter damnatos
et pestiferos errores Johannis wicleff damnatus est et ille. Non est de neces-
sitate salutis credere Ro: ecclesiam esse supremam inter alias. Sic inter pestiferos
et damnatos errores Johannis duo errores ille quoque connumeratur Petrus non est nec fuit ca-
put Ro: ecclesie sancte catholice. Et alius non est scintilla apparet quod oporteat
esse unum caput in spiritualibus regens ecclesiam quod semper in militante ecclesia
conseruetur. Et ista papalis dignitas a Cesare inoleuit. Et Pape prefectio et
institutio a Cesare emanauit. Ita Bonifacius. d. hereseos condemnans Lugdun-
ensium contra errorem eorum decernit esse de necessitate salutis omnem humanam
creaturam subesse Ro: pon: Ut sup hoc habet decretalis vnam sanctam. Johans
quoque. z. z. heresim Harsilij paduanum condemnans hunc quoque reprobauit. b.
Petrus apostolum non plus fuisse caput ecclesie quam alios apostolos. Ita longa
serie incipiendo a primitiua ecclesia semper in presens fuit apud bonos christianos
ecclesia Romana primatum obtinuisse a Christo non iure humano et populis
consensu. Fateor quod Bohemi in suorum errorum primatum defensione illa commemorant
et his armis virulentis se defendunt. vt est videre in eorum oblatione facta in con-
silio Basiliensi. et in alia disputatioe facta coram rege et optimatibus regni inter
Basilij et illius inquisitionis ministrum Johannem Rothenzscenam. vnde ventam precor
a venerando patre si Bohemis (non loquor de Christianis sed schismaticis)
sum infestus tanquam ecclesie inimicus et quod eorum presertim memor sum disputatioe
quam et conclusio ipsa et ea que hinc allata sunt primatum ecclesie iure humano
constitutum meo paruo et exili iudicio plurimum fauent erroribus eorum. z. vt fama est
de hoc plurimum gratulantur. hec modo in presentia afferre libet audientibus reuer-
di patris et sententiam et allegatorum solutionem.

Martinus Lutherus.

¶ Primum diluam contumeliam Quod me egred. d. insinuat Bohemice factio-
studiosum. z. plane patronum. parcat et dicit. presertim in tanta corona tantorum
viroz. nunquam mihi placuit nec in eternum placebit quod cumque schisma inique factum Ro-
bemi quod se anchoritate propria sepat a nostra unitate. etiam si ius diuinum per eis stare-
t. cum supremum ius diuinum sit charitas et veritas spiritus. hoc ego quesui solum et rogo
quodlibet bonum Christianum dignetur christiana charitate preponderare. an non sit
longe impudentissimum iniquitatis tot milia martyrum et sanctorum. per annos mille et
quadringentes in greca ecclesia habitos extra ecclesiam eijcere. et nunc demum etiam
regnantes in celo velle de turbare. Nam si etiam insistant omnes adulatores
Roma: pontificis negare non possunt ecclesiam Christi fuisse. z. o. annos sum-
mam coronatam per multam orbis terrarum partem. antequam Roma: ecclesia fieret ex
Petro. vt clarissime patet ex epistola ad Gala: vbi scribit Paulus se post tres
annos venisse ad Petrum. deinde post quatuordecim annos iterum ascendisse
ad Petrum. qui si conferantur inuenientur ferme decem et octo anni post ascensio-
nem Christi. quoniam Petrus adhuc erat Hierosolimitis. vt taceam annos quibus sedis
Antiochie. vt non possit dici Ro: ecclesiam esse primam et caput iure diuino
Nam illud magis virget quod greca ecclesia usque ad nostra tempora nunquam accepit
episcopos suos confirmatos ex Roma: Ideo si fuisset ius diuinum per tantum
tempus omnes episcopi Alexandrie Constantinopolis aliquot sanctissimi. vt Sies
Razant: ceteri quoque plurimi essent damnati. heretici. et Bohemici. Quia blas-
phemia nihil potest detestabilius dici.

Ad argumenta solutionum.

¶ Quod egred. d. dicit equalitas appellatus non iudicat primatum. z. adducit scripturam
mar: Anaclethi dicit: z. Can: in Flona resta: dico breuiter hoc est vnum de frigidis
decretis quod impugno. nec vllus mihi persuadebit hoc decretum esse huius sancti pon: z. mar:

Ad Secundum.

¶ Non potest vltim in ordinatioe apostolorum de quo in opponendo videbitur.

¶ Tertio q̄ Cyprianū inducit equiparantē apostolos tam in honore q̄ in potestate. cum ego dixissem beatū Petrū honore fuisse priorem. libentissime admitto et si opus est libenter errare volo. modo. d. d. obtineat hoc pro veritate. et dicat postea. vbi postea maneat participat⁹.

¶ Dico tamen q̄ equalis est honor apostolorū ad alios. verum inter se merito Petro primū locū dederūt. vnusquisq̄ em̄ apostolorū in sua sorte et sicut vnusquisq̄ episcopus in sua diocesi equalē habet honore.

¶ Qd̄ exprobat me nihil respondisse ad Cyprianū. que sit epistolā et non inueni. Tamē satis responsum est ex precedentib⁹ q̄ Cyprianus cuiuslibet ecclesie tribuit suū caput p̄ multas epistolas. Nij qui fuerunt ex Amiccia nō pbant ius diuinū esse sed factum ostendūt. sicut in simili Albius de facto cōstituit foellcem Roma: pont: qd̄ dictum est heri. Immo Epiphani⁹ ep̄s Cypri deus posuit maiorē ep̄m Constantinopolitanū scz Johan: Chysofost: vt est in tris par: hist: Non tamen ex facto isto factum est ius et multa alia exempla.

Satis miror d. egre. d. instruisse pbare ius diuinū et vsq̄ hodie ne vnam quidem syllabā scripture inducit. sed tñ dicta et facta patrū. eademq̄ sibi ipsi res.

¶ Qd̄ grecos olim fatescunt Christianissimos fuisse postea recedentes (pugnātia ab obedientia Roma: ecclesie fidem cum impio pdidisse. idem est qd̄ heri dixit eadem auctoritate Ecclesiana. preualuisse aduersus eos potas inferi. sic tractās scripturas. vt intelligat p̄ preualentiā inferoz terrene vite vel rerum amissionē. bellissima glossa certe. quasi non potuerit fides manere amisso impio. et ita liceat d̄ulnare q̄ nulli sint Christiani in grecia q̄ nullū impium. Eadem ratiōe dicit et martyres ab inferis esse superatos.

¶ Exprobat etiam dicens q̄ ex ridente factus sum opponens. gratis accipio monitionē. At hoc ideo fecerim vt ipus haberē deliberandi. Non sunt tanta Ecclesiana fulmina. (vt et ego quid gloriar.) vt necessaria sit mihi deliberatio. Illud etiam q̄ Richardus amar: non sua sed Leonis auctoritate verbū Christi tractauerit. parum mouet. Ostendat ipse ex ipso textu. hoc est iure diuino propositū et ero contentus.

¶ Ad vltimū vbi sic rōcinatur confirmans est maior: cōfirmato. ergo Petrus maior: apostolus. forte q̄ ex Aristotele putet agens suo passo esse prestantius. Sed arguatur et ego plane Aristotele. Confirmās est bene maior: p̄ se. sed per accidens bene minor: nisi fortassis cōfirmationē hīc intelligat sacramentū cōfirmationis. qd̄ non credo. Alioquin non rarum est sup̄iorem p̄ inferiorem adhortari consolari. cōfirmari. hoc ad confutationes eius. Ad principale.

¶ Ad principale accedens pbant Petrū esse monarchā iure diuino. et hoc est. auctoritate Bernbar: sup̄ius inducta. Cyprian: Hiero: Ambro: Chysofost: Augustini. Deinde oim̄ sanctorū consensu. Item multis decretis et decretalibus diuersoz pontificū. Rūdeo d. d. Eckius voluit iure diuino probare. et mox fuit oblitus incidit in auctoritates patrū. quas p̄ maiore parte iam tractauim⁹. et vidimus eos in diuersis locis diuersa aliqñ sensisse. et multo plures et sepius pro me q̄ pro d. d. Eckio.

¶ Secundo videamus tamen per ordinem.

¶ Prima Bernhardi sup̄ius satis est dissoluta. q̄ videlicet non pbat. sed suadet tantūmodo. eo q̄ nitatur in alieno sensu scripture. vt ipsemet. d. concessit doct. Similiter et Cyprian: auctoritas de p̄cipalitate et de oru sacerdotalis vnitatis satis visa est.

¶ Tertio pbant p̄ illa verba. Tu es petrus et sup̄ hanc petrā zc. Que Augustinus exposuerit. Sup̄ hanc petrā. i. Petrū. et hanc non retractauerit. Rūdeo ad ad me: Si vult pugnare contra me conchiet ipse primū dicta cōtraria. Certū est em̄ Augustinū sepius exposuisse petrā Christi et fortassis vix semel Petrū. ideo plus pro me q̄ contra me facit.

¶ Quid si etiam Augustinus et omnes patres Petrum intellexerint per petram, restitiam eis
ego vultis auctoritate apostoli. i. diuino iure, qui scribit. i. Corin: 3. fundamentum
aliud nemo ponere potest preterquam quod positum est quod est Ihesus Christus. Et
auctoritate Petri. i. z. ubi Christum lapidem vitum et angularem appellat, docens
ut superedificemur in domum spiritalem. Alioquin si Petrus esset fundamentum ecclesie,
lapsum fuisset ecclesia ad vniuersum ancille ostiarie vocem, quam tamen nec potest
inferre expugnare poterit. Sequitur ergo quod sancti patres qui Petrum appellant
petram, hoc loco, vel humana patiuntur, vel aliquem alium sensum habent de quo
non pronuntio. Ideo illud Ambrosii dicentis Petrum esse petram facile admitto,
cum et quilibet Christianus sit petra propter Christum, in cuius soliditate firmatur
et vniuersum cum eo edificatur. Quia autem Chrysostomus Petrum appellat pastorem suum
ecclesie, et constitutum prepositum vniuerso orbi, sum contentus, modo intelligitur
gatur ista pastora non totius ecclesie, ne Paulum apostolum excommunicem qui
multo plures ecclesias pascit quam Petrus, et Petrum esse primum in honore in toto
orbe confiteor. et hoc etiam Chrysostomus tangit qui dicit eum esse verticem
totius consocii apostolici. Verum non est caput verticis, sed pars capitis. Immo
magis appellat eum apostolorum os, quod et Hieronymus et Cyprianus asse-
runt, quod non in sua persona solum sed omnium apostolorum et totius ecclesie audiuimus.
Tibi dabo clauem etc.

¶ Ad decreta nihil dico, que dixi frigidissima et presertim istius Anacleti multa
sunt facta hac hora, quod bonus Christianus non credat Anacleti esse martyris
qui Cephas interpretatur caput et Roma ecclesiam vocat Cardine. In fine quibus
quidam adeo displicent Bohemi d. d. egregio, ostendat memoriam et ingentium suum
scribit contra eos. Satis ego miror tam multos inueniri Bohemorum criminis
natores et hostes, nullum tamen esse qui fraternam charitatem dignetur eorum errorem
confutare in gloria Romane ecclesie.

D. Martinus petijt. Eckium ne velit impingere tantam contumeliam
vult eum Bohemum faceret, quod sibi semper inuicem fuissent, ideo
quod ab unitate dissentiant.

Hora Secunda continuata est disputatio.

eadem. 5. die Julij.

Martinus Luther.

¶ Obiecte egred. d. in fine articulos wicleff et Johannis Hus damnatos etc.
Bonifacium damnato: eorum d. B.ideo sicut prius me non velle nec posse des-
iderare Bohemorum schisma, sed grecam ecclesiam mille et quadringentorum annorum
sine cuius senserint Bohemum, nihil ad me. Certum habeo quod nec Roma: pontifex
nec omnes eius adulatorum possint tantum numerum sanctorum sub potestate Roma:
pontificis nunquam agentiam de celo deturbare.

¶ Secundo et hoc certum est inter articulos Johannis Hus vel Bohemorum multa
tos esse plane Christianissimos et Evangelicos, quos non possit vltis ecclesia
damnare, velut est ille et similis. Quod tamen est vna ecclesia vltis, hec est agentibus
impugnatis adulatoribus inique est damnata, cum oret vniuersitas ecclesie.
Credo in spiritum sanctum, sanctam ecclesiam catholicam sanctorum communionem. Hunc
nobilissimum articulum fidei inter articulos Johannis Hus numerat. Deinde ille.
Non est de necessitate salutis credere Roma: ecclesiam esse alijs superiorem sine sit.
wicleff sine Hus non curo, scio quod saluari sunt Gregorius Nazian: Basilius magis
mus, Epiphanius, Cyprianus innumerabiles alij gregie Episcopi, et tamen hunc
articulum non tenuerunt, nec est in potestate Romae pontifex: aut inquisitorum heretice
pauitatis non os condere articulos fidei, sed secundum conditos iudicare. Nec pos-
test fidelis Christianus cogi ultra sacram scripturam, que est proprie sua diuina.
¶ accesserit noua et probata reuelatio, immo ex iure diuino prohibemur credere

¶